1LGA2653

Laz İsmail

Sivas Mebusu Halis Turgut

"Sen bilmezsin, küçüktün, kimleri astılar"

İstiklal Mahkemeleri'nin bu devre vurduğu damga anlaşılmadan, inkılaplar anlaşılamaz." İstiklal Mahkemeleri hakkında tezler hazırlayan Doç.Dr. Ergün Aybars söylüyor bu sözleri. Gerçekten çok önemli. Bu mahkemeler konusunda araştırmaya başlamamız, araştırmayı önemsememiz bu sözü okuduktan sonra başladı. Bu Mahkemelerin kuruluş nedeni, çalışmaları, yargılama esasları, kararları... kısaca herşeyi yapılan inkılapların anlaşılması için önem taşıyor gerçekten. İnkılapların her şeye rağmen yapılması gerektiği, yapılacağı, buna karşı koyanların gerekirse kurban edileceği ifade ediliyordu baştan beri. İnkılaplar yapıldı, karşı koyanlar oldu, kurbanlar verildi. Aslında mesele bu kadar.

Ancak, inkılaplar yapılırken verilen kurbanların sayısı zannedilenlerin, bilinenlerin çok üstünde. İnkılaplara karşı yapılan hareketler de zannettiğimizden çok daha fazla ve güçlü. Şapka karşıtı hareketlerin tek tük ve ferdi hareketler olduğunu sanırdık, sanırdım şahsen ben. Ancak pek çok ilde, örneğin, Kayseri, Giresun, Erzurum, Rize, Maraş..: gibi illerde önemli protestolar olmuş. Bunların bastırılması, inkılap karşıtı haretekin durdurulması/öldürülmesi gereği İstiklal Mahkemeleri'ni ortaya çıkartmıştır. Çok hızlı çalışan ve kendilerinden beklenen fonksiyonu fazlasıyla yerine getiren bu mahkemeler, "devrim Mahkemeleri" olarak bir devre damgasını vurmuşlardır.

Devrim karşıtı olanların nasıl tasfiye edildiğini ise Mete Tunçay, "Tek Parti" adlı kitabında (s. 150) çok güzel ifade ediyor: "Artık sorun fes ya da şapkayı değil, onlardan birinin giyileceği kafayı yerinde tutabilmektir."

Bu sayıda söyleyeceklerimiz, bir giriş mahiyetinde İstiklal Mahkemeleri için. Devamı ne zaman gelecek, kesin birşey söyleyemeyiz ama, münasip bir zamanda, er veya geç ama mutlaka gelecek. Bu mahkemeler ve damga vurdukları devir hakkında bütün "karartma" uygulamalarına rağmen esaslı araştırmalar yapılmaktadır. Bu yalnızca bir devrin sorgulanması değil, yaşadığımız devrin dayandığı temellerin gözden geçirilmesi ve netleştirilmesidir aynı zamanda.

Gerçekten de İstiklal Mahkemeleri'nin bu devre vurduğu damga anlaşılmadan, inkılaplar anlaşılamaz.

Teklif, Sayı: 10 (Ocak-Şubat 1989)

İZÜ - İSMAİL KARA TÜRKİYE'DE DİNİ HAYAT ARŞİVİ